

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Хилда Нишан Терлемезян

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

в област на висше образование **1. Педагогически науки**

професионално направление **1.2. Педагогика**

докторска програма **Теория на възпитанието и дидактика**

(Предучилищна педагогика)

Автор: Елена Ангелова Каменова

Тема: Иновативен педагогически модел за усвояване на чужд език в предучилищна възраст

Научен ръководител: доц. д-р Боряна Георгиева Иванова от ПУ „Паисий Хилендарски“

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № Р33-3699 от 10. 07. 2019 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема *Иновативен педагогически модел за усвояване на чужд език в предучилищна възраст* за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование *1. Педагогически науки*; професионално направление *1.2. Педагогика*; докторска програма *Теория на възпитанието и дидактика (Предучилищна педагогика)*. Автор на дисертационния труд е Елена Ангелова Каменова – докторантка в задочна форма на обучение към катедра „Предучилищна педагогика“ на ПУ „Паисий Хилендарски“ и с научен ръководител доц. д-р Боряна Георгиева Иванова от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от задочен докторант Елена Ангелова Каменова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- нотариално заверено копие от диплома за висше образование (ОКС ‘магистър’)
- заповеди за записване в докторантура;
- заповед за провеждане на изпити от индивидуалния план и съответни протоколи за издържани изпити с отличен успех;

- протоколи от катедрени съвети, свързани с докладване на готовност за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на Педагогически факултет;

Докторантката Елена Каменова е приложила 6 публикации по темата на дисертационното изследване.

Документацията, свързана със защитата на дисертационния труд, се отличава с пълнота и прецизност.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Елена Ангелова Каменова е родена на 05.01. 1986 година. През 2010 година в ПУ „П. Хилендарски“ получава ОКС Бакалавър по специалността *Предучилищна педагогика и чужд език*, а през 2012 година и ОКС Магистър по специалността *Методика на обучението по чужд език* към филологически факултет на Пловдивския университет. Професионалният ѝ трудов стаж започва като учител по английски език в детска градина през 2010 г. и продължава до февруари 2019, когато е назначена като асистент по предучилищна педагогика в ПУ „П. Хилендарски“. Познанията ѝ по английски език са на ниво B2 от Общата европейска референтна езикова рамка. Елена Каменова участва в реализацията на редица дейности от живота на университета, които са извън преките ѝ служебни задължения.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Дисертационното изследване *Иновативен педагогически модел за усвояване на чужд език в предучилищна възраст* е актуално по замисъл и практическа насоченост. То отразява нуждите на педагогическата теория и практика, свързани с преподаването на чужди езици в предучилищна възраст и професионалния опит на докторантката като учител по английски език.

Актуалността на поставената за разглеждане и анализ проблематика, свързана с ранното чуждоезиково обучение и търсенето на ефективни модели за преподаване, е продиктувана от следните фактори:

- подготовката на децата от най-ранна възраст за комуникация в един все по-бързо глобализиращ се свят;
- нуждата от развиването у децата на мултикултурна пластичност;

- изграждането на желание и нагласа за интеркултурна комуникация;
- експлоатиране на вродената способност на децата за научаване на нови езици;
- нуждата от експериментиране на нови модели и подходи в ранното чуждоезиково обучение, които да доведат до по-ефективна методика на работа в ранна детска възраст

Високата ми оценка на концептуалната рамка на дисертационното изследване на Елена Каменова е висока заради:

- убедително аргументираната актуалност на темата на дисертационното изследване;
- недвусмислено дефинираните обект и предмет на изследване;
- амбициозността на целта и задачите на изследването;
- приемливостта на формулираната хипотеза.

Концептуалната рамка на дисертационния труд осигурява здрава основа за качествено провеждане на научното изследване.

4. Познаване на проблема

Представеният ми за рецензиране дисертационен труд се отличава с нужния научен стил на изложение и е подкрепено с достатъчен обем от схеми, фигури, таблици и приложения. Оценката ми за съдържанието на научния текст е висока, а основанията за това са следните:

- Теоретичната рамка в **първа глава** на дисертационния труд показва познанията на докторантката за: европейския опит в чуждоезиковото обучение; езиково-дидактичните аспекти и принципи на билингвалното обучение в предучилищна възраст; мотивите на европейската комисия да насърчава изучаването на чужди езици; историята на ранното чуждоезиково обучение в България; теоретичните и експериментални изследвания с цел очертаване на резултатите от обучението по чужди езици в ранна детска възраст; спецификата и проблематиката, свързана с обучението по чужд език в предучилищните заведения; методическите основи, задачи и цели на обучение по чужд език; значението на организацията на обучаващата среда в обучителния процес по чужд език в предучилищна възраст; основните принципи на обучението по чужд език в детската градина; методите на обучението по чужд език с акцент върху онези, които са най-приложими в предучилищна възраст; игровата методика като водеща форма на работа в ранна детска възраст и видовете игри; концепцията на Vox-Idee като иновативна форма за стимулиране на изследователските умения на децата от предучилищна възраст и основа за авторския модел Thematic Dialogue

Вох; ролята на мотивацията в процеса на обучение; изискванията към професионалния профил на учителя по чужд език

- **Втора глава** представя дизайна на дисертационното изследване, а като негов най-важен резултат е представеният иновативен модел за преподаване на английски език в предучилищна възраст с 24 разработени теми. Ясно представената технология на модела позволява разработването и на много нови теми, около които да се организира обучението по английски език.
- Анализът на резултатите от изследването в **трета глава** доказва аналитично-оценъчните способности на докторант Каменова и уменията ѝ за подбор и адаптиране на нужния за изследването инструментариум. Резултатите доказват ефективността и приложимостта на предложението от докторантката модел.
- Направените обобщения и препоръки се отличават с практична насоченост и коректност.

5. Методика на изследването

Втора глава на дисертационния труд коректно представя методологията на изследването, свързано с разработване, апробиране и измерване на ефективността на педагогическия модел Thematic Dialogue Vox на докторантката и очертаване на педагогическите условия, които стимулират активността на децата в процеса на чуждоезиково обучение. За целта след проведеното теоретично проучване и анализ на педагогическия опит по посочената проблематика, докторант Елена Каменова провежда педагогическо моделиране, експеримент и наблюдение с цел проверка на дисертационната хипотеза. Проведено е и анкетно проучване с учители по английски език и родителите на децата – участници в педагогическия експеримент. Получените данни са качествено и количествено анализирани и статистически обработени. Научното изследване е осъществено на три етапа: констатиращ, формиращ и контролен.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Структурата на дисертационния труд *Иновативен педагогически модел за усвояване на чужд език в предучилищна възраст* е организиран в четири глави и обхваща в смислова цялостност изследователските намерения на докторант Елена Каменова. **Първа глава** представя теоретичната рамка на проблема и особеностите на предучилищната възраст в контекста на готовността и потенциала на децата за чуждоезиковото обучение; спецификата на обучението по чужди езици в предучилищните заведения; методите на обучение по чужд език; концепцията Vox-Idee; ролята на мотивацията в обучителния процес и професионалните изискванията към учителите по чужди езици. **Втора глава** е посветена на методологията на изследването и очертава неговата цел, обект, предмет, хипотеза и задачи. Втора глава

подробно описва работата на докторантката по време на констатиращия, формиращ и контролен етап от експеримента. **Трета глава** представя резултатите от трите етапа на експеримента и техния анализ, както и анализа от анкетите с учителите и родителите на децата, участвали в педагогическия експеримент с модела Thematic Dialogue Box. **Четвърта глава** описва практико-приложните аспекти от първия и втория етап на изследването, свързани с апробирането на модела Thematic Dialogue Box. Очертани са изводи, които са с практическа насоченост и са представени приносите на дисертационния труд, които са класифицирани в научно-теоретичен и практико-приложен план.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Професионалният опит на Елена Каменова като учителка, както и задълбоченото ѝ познаване на методи и техники на преподаване на чужд език в предучилищна възраст ѝ помагат да проектира, приложи, апробира и опише интерактивен модел за преподаване на английски език, който повишава мотивацията на децата, формира у тях интерес и желание за изучаване на нов език и стимулира въображението им. Докторантката разработва 24 теми, около които е организирано обучението по английски език в двегодишен период и умело ги съобразява с житейския опит, възраст и интереси на децата. Предложеният модел на работа е основан на широка експериментална основа и експлоатира любознателността, любопитството на децата и потребността им за изява. Моделът Thematic Dialogue Box позволява разширяване на периметъра на речевата среда, дава възможност за обогатяване на речниковия диапазон на децата и развива у тях позитивна нагласа за изучаване на чужд език. Предложеният емпиричен материал безспорно доказва ефективността на модела Thematic Dialogue Box, а техният анализ позволява формулирането на изводи с практико-приложен характер. Систематизираните методически стъпки позволяват разработването и на други теми по същия модел на работа.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката Елена Каменова е представила шест самостоятелни публикации, издадени в периода 2015 – 2019 година, които са тясно свързани с темата за преподаване и усвояване на чужд език в предучилищна възраст. Разработките са тясно свързани с проблематиката на дисертационното изследване и осигуряват публичност сред заинтересованата педагогическа общност.

9. Лично участие на докторантката

Дисертационният труд на Елена Каменова *Иновативен педагогически модел за усвояване на чужд език в предучилищна възраст* е резултат от педагогическия опит на докторанта като учител по английски език в детска градина и творческите ѝ търсения, амбиции и изследователски труд.

10. Автореферат

Авторефератът следва структурата и логическата последователност на основните моменти от дисертационното изследване, като успешно синтезира основните моменти от всяка глава. Авторефератът включва и анализ на получените резултати от изследването, основните обобщения и приноси на докторант Каменова.

11. Критични забележки и препоръки

Дисертационния труд не съдържа слабости, които биха могли да застрашат стойността на представения иновативен модел и цялостното качество на разработката. Независимо от това могат да бъдат направени следните бележки към докторант Елена Каменова, насочени към бъдещите ѝ изследвания:

- Теоретичният обзор да не повтаря вече засегнати аспекти и ясно и логично да представя темите и подтемите.
- Докторантът да разшири публикационната си активност и извън рамките на Пловдивския университет, за да осигури по-голяма достъпност на резултатите от своите научни търсения.

12. Лични впечатления

Работата ми с докторант Елена Каменова през годините ми е позволила лично да се убедя в нейната амбициозност, целеустременост и интерес към изследователска научна дейност.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Представеният модел позволява да бъде адаптиран не само за обучение по английски език, а също и по много други направления, което от своя страна позволява цяла поредица от педагогически експерименти и изследователски търсения.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *Иновативен педагогически модел за усвояване на чужд език в предучилищна възраст* представлява качествена и сериозна разработка по актуална проблематика, която **съдържа** научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и **покрива всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Педагогически факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд доказва, че докторантката Елена Ангелова Каменова **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по **Предучилищна педагогика**, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на самостоятелно научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Елена Ангелова Каменова в област на висше образование: *1. Педагогически науки*; професионално направление *1.2. Педагогика*; докторска програма *Теория на възпитанието и дидактика (Предучилищна педагогика)*.

26. 06. 2019 г.

Рецензент:

(доц. д-р Хилда Терлемезян)